Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia: Braşovŭ, piaţa mare Nr. 30.

Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimetŭ.

INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşovŭ şi la următórele Birourĭ de anunciurĭ: în Viena: M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks Nachfolger; Anton Oppelik, J. Danneberg, în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat: în Bucurescĭ: Agence Havas, Succursale de Roumanie; în Hamburg: Karolyi & Liebmann.

Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.

Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVII.

„Gazeta" iese în fiă-care ḑi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria: Pe un anŭ 12 fl., pe sése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România şi străinătate: Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe sése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr. N-rii de Duminecă 3 francĭ. Se prenumără la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Braşovŭ a administraţiune, piaţa mare, Tărgulŭ lnului Nr. 30 etaginlŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe sése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 6 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 100. Vineri, 6 (18) Mai 1894.

Procesul Memorandului.

(*Raportŭ specialŭ alŭ „Gaz. Trans."*)

CLUŞIU, 16 Maiu n. 1894.

Şedinţa X, dela 16 Maiu n.

(Urmare).

Şedinţa se deschide la órele 8 şi 15 minute. Publiculŭ românescŭ în majoritate. Se continuă cu interogatorulŭ asupra tipărirei Memorandului. Tendinţa acestui interogatorŭ este de a se sci, *când* şi *cine* a dispusŭ tipărirea şi rĕspândirea Memorandului.

Procurorulŭ: Intrébă cine a subscrisŭ Memorandulŭ?

Dr. I. **Raţiu**: Rĕspunde, că l'a subscrisŭ elŭ, Popŭ de Băsescĭ, Brote, Dr. Lucaciu, Septimiu Albini şi doi notarĭ, toţĭ pre când erau la Viena.

Procurorulŭ: Cine a încredinţatŭ Memorandulŭ spre tipărire şi cine a primitŭ tipărirea?

Raţiu: Chiar acéstă împrejurare nu se scie, dér se presupune, că cine-va din Sibiiu a dispusŭ tipărirea.

Procurorulŭ: *Brote a declaratŭ la interogatorŭ, că atâtŭ tipărirea, câtŭ şi rĕspândirea Memorandului s'a dispusŭ în scrisŭ de Comitetulŭ de 25; d-ta, ca presidentŭ ar trebui sĕ scii ceva despre acésta.*

Raţiu: Nu sciu şi nicĭ nu potŭ sci, deóre-ce n'am fostŭ în Sibiiu, dér acolo a fostŭ vice-preşedintele *Brote*, care a avutŭ sĕ se intereseze de lucrările biroului. Totŭ ce s'a făcutŭ de elŭ, a fostŭ făcutŭ în absenţa nóstră.

Procurorulŭ: După cele spuse de acusatŭ şi după cum se vede din textulŭ Memorandului, comitetulŭ a avutŭ 2 vice-preşedinţĭ. Care din ei a fostŭ primŭ vice-preşedinte, şi care a avutŭ dreptulŭ de a substitui pre preşedinte în absenţa sa?

Raţiu: In absenţa mea presida *Popŭ*, ér în absenţa acestuia *Brote*, care dispunea de tóte.

Procurorulŭ: Deóre-ce acusatulŭ, ca preşedinte, n'a fostŭ presentŭ, *cine* a datŭ ordinulŭ cătră *Brote*, ca sĕ tipărésca şi sĕ distribue Memorandulŭ, şi *cui*?

Raţiu: Eu nu sciu decâtŭ, că n'am dispusŭ eu. *Dér décă aşĭ fi făcutŭ vre-o declaraţiă de asemenea natură, rogŭ a mi-se ceti acea declaraţiă.*

Procurorulŭ: Unulŭ din domnĭ a trebuitŭ sĕ dispună tipărirea şi rĕspândirea.

Raţiu: Póte sĕ fie cine-va, dér nu sciu cine, deóre-ce n'am fostŭ nicĭ eu, nicĭ vice-preşedintele *Popŭ de Băsescĭ*.

Procurorulŭ: Rógă tribunalulŭ a întreba în privinţa acésta pe *Nicolae Romanŭ*, pe acelŭ timpŭ şefulŭ Institutului tipograficŭ, unde s'a tipăritŭ Memorandulŭ.

N. Romanŭ: Eu n'am fostŭ şefulŭ, ci unŭ simplu funcţionarŭ. Şefulŭ meu a fostŭ Eugenŭ Brote, dela care am primitŭ mandatŭ de tipărire.

Procurorulŭ: Cine a dispusŭ şi făcutŭ rĕspândirea Memorandului?

Romanŭ: Eugenŭ Brote mĭ-a încredinţatŭ o listă, la cine sĕ trimitŭ Memorandulŭ, ceea ce am şi făcutŭ.

Procurorulŭ: Brote dela cine a luatŭ mandatŭ?

Romanŭ: Asta nu sciu.

Procurorulŭ: In faţa judelui de instrucţiă din Bistriţa ai declaratŭ, că Brote ar fi avutŭ mandatŭ dela Raţiu.

Se cetesce procesulŭ verbalŭ de investigaţiune, în care stă, că nu scie sĕ fi datŭ cineva mandatŭ d-lui Brote, dér crede, că o fi datŭ póte Dr. Raţiu.

Romanŭ: Judele de instrucţiă *contra* voinţei mele a trecutŭ în procesulŭ verbalŭ, că Brote ar fi primitŭ mandatŭ dela Dr. Raţiu. Rĕspunsulŭ meu atuncĭ la întrebarea: Dela cine a primitŭ Brote mandatŭ, dela presidentŭ? a fostŭ, că se póte, dér că nu sciu nimicŭ.

Procurorulŭ: Cu judele de instrucţiă v'aţĭ înţelesŭ în limba germană, póte s'a făcutŭ vre-o greşélă la interogatoirulŭ d-tale.

Romanŭ: Nu sciu, ceea ce sciu este, că judele de instrucţiă din Bistriţă, care m'a interogatŭ pe mine, a fostŭ unŭ nebunŭ.

Procurorulŭ: Intrébă pe Raţiu, décă conferinţa dela 21 şi 22 n'a hotărîtŭ, ca sĕ se tipărésca şi sĕ se rĕspândésca Memorandulŭ?

Raţiu: In conferinţă nu s'a luatŭ nicĭ o hotărîre positivă cu privire la distribuire, deórece comitetulŭ n'a găsitŭ nicĭ-odată de cuviinţă, ca sĕ se tipărésca Memorandulŭ înainte de a se fi presentatŭ Tronului. Acum, décă tipărirea şi publicarea lui s'a făcutŭ, precândŭ ne găsiamŭ încă la Viena, d-lŭ procurorŭ s'ar fi pututŭ convinge şi din acésta, precum şi din declaraţiunile lui *Romanŭ*, că atâtŭ tipărirea, câtŭ şi rĕspândirea a făcut'o *ca proprietarŭ*, nu comitetulŭ, ci *numai Brote*.

Procurorulŭ: Deórece comitetulŭ n'a aflatŭ de cuviinţă a decide, ca sĕ se tipărésca şi distribue Memorandulŭ mai înainte de a cunósce resultatulŭ dela Tronŭ, urméză, că după ce s'a cunoscutŭ resultatulŭ, cineva a dispusŭ tipărirea şi rĕspândirea lui?

Raţiu: *Noi nu amŭ cunoscutŭ resultatulŭ Memorandului până pe la mijloculŭ lui Iulie 1892, ér în acestŭ timpŭ Memorandulŭ era tipăritŭ şi rĕspânditŭ deja.*

Procurorulŭ: Memorandulŭ fiindŭ înaintatŭ la Tronŭ, cine avea copiă de pe elŭ, ca sĕ-lŭ tipărésca?

Raţiu: Actele comitetului au rĕmasŭ în biroulŭ sĕu, unde se găsesce şi redacţia „Tribunei." Se póte, că cineva în absenţa nóstră sĕ fi luatŭ copiă de pe tóte actele şi sĕ le fi publicatŭ.

Procurorulŭ: Între actele de investigaţiune se află o declaraţiune a D-rului Raţiu, după care Memorandulŭ s'a tipăritŭ pe temeiulŭ unui procesŭ verbalŭ alŭ comitetului şi în care se declară, că Dr. Raţiu a datŭ mandatŭ lui Brote pentru tipărire. Acéstă declaraţiune a fostŭ dată judelui de instrucţiă de d. Brote. De ce acusaţii nu arată procesulŭ verbalŭ, recunoscŭ ei séu nu acéstă declaraţiune a lorŭ? (sensaţiă mare.)

Raţiu: N'am cunoscinţă de acelŭ procesŭ verbalŭ şi nu sciu, ce conţine. In ce privesce declaraţiunea dată de mine d-lui Brote, ea i-a fostŭ încredinţată, pre când dĕnsulŭ se afla sub investigaţiune. Mĭ-a cerut'o şi i-am dat'o.

Presidentulŭ: Unde vi-s'a datŭ resoluţiunea Memorandului?

Raţiu: La Sibiiu, prin prefectulŭ din Sibiiu.

Preşedintele: Intrébă despre data primirei.

Dr. **I. Raţiu**: Timpŭ fórte îndelungatŭ după reîntórcerea la Sibiiu nu am primitŭ nimicŭ. Credŭ însĕ, că mai curêndŭ de sfîrşitulŭ lui Iulie, orĭ mijloculŭ lui Augustŭ, n'am primitŭ nimicŭ.

Preşedintele: Aţĭ comunicatŭ resoluţiunea şi cu Brote?

Dr. **I. Raţiu**: Da, am comunicat'o.

Preşedintele: După ce s'a hotărîtŭ, ca tipărirea şi rĕspândirea Memorandului sĕ se facă numai după cunóscerea sorţii lui, ce dispositii aţi luatŭ cu Brote?

Dr. **I. Raţiu**: Nicĭ o dispositiune, căcĭ Memorandulŭ se publicase deja în „Tribuna" şi „Gazeta Transilvaniei", prin urmare nu era nevoiă de dispositiunile Comitetului. Memorandulŭ s'a pututŭ retipărì şi după „Tribuna".

Preşedintele: Din fasiunĭ reese, că în 31 Augustŭ s'au luatŭ dispositiunĭ de tipărire. De aicĭ urméză, că au trebuitŭ sĕ se ia dispositiunĭ.

Dr. **I. Raţiu**: Noi nu scimŭ nimicŭ de acéstă tipărire. Celŭ ce prima-dată a dispusŭ tipărirea, de bună sémă, că a dispus'o şi a douaóră.

Jur. **Pisztory**: Intrébă, décă textulŭ Memorandului, datŭ cancelariei cabinetului, este identicŭ cu celŭ publicatŭ în broşură?

Dr. **I. Raţiu**: La acéstă întrebare nu póte da rĕspunsŭ, căcĭ se póte sĕ se fi făcutŭ greşelĭ de tiparŭ.

Jur. **Pisztory**: Ia acusatulŭ rĕspunderea pentru textulŭ înaintatŭ corónei, orĭ pentru celŭ publicatŭ în ḑiare şi'n broşură?

Dr. **I. Raţiu**: Nu iau rĕspunderea, decâtŭ pentru celŭ subscrisŭ de mine în Viena, pentru-că numai acela e oficiosŭ. Numai atuncĭ aşĭ puté lua rĕspunderea pentru textulŭ broşurelorŭ, décă s'ar puté constata, că acestea au fostŭ publicate din originalŭ.

Jur. **br. Feilitsch**: Intrébă, că luat'o la rĕspundere pe Brote pentru iregularităţĭ?

Dr. **I. Raţiu**: Preşedinţii şi vice-preşedinţii suntŭ rĕsponsabilĭ numai pentru lucrările, la carĭ iau înşi-şi parte. Eu déră n'am avutŭ dreptŭ sĕ tragŭ la rĕspundere pe Brote. Brote a făcutŭ pe socotéla sa propriă, ceea ce a făcutŭ.

Judele **Issekutz**: Cunósce acusatulŭ textulŭ broşurelorŭ?

Dr. **I. Raţiu**: Nu potŭ sĕ rĕspundŭ cu privire la esactitatea lorŭ. Constatŭ însĕ, că în generalŭ ele corĕspundŭ cu originalulŭ.

Preşedintele suspinde şedinţa pe 15 minute.

După redeschidere, la óra 10 şi 35 min., se ascultă acusatulŭ.

Nic. Romanŭ: Elŭ a fostŭ funcţionarŭ la Institutulŭ Tipograficŭ, şi şi în calitatea acésta n'a făcutŭ, decâtŭ sĕ esecute mandatulŭ, ce 'i l'a datŭ şefulŭ sĕu Brote.

Preşedintele: Din actele de investigaţiă se vede, că tipărirea şi rĕspândirea Memorandului s'a făcutŭ în diferite rêndurĭ.

N. Romanŭ: Cu tóte ocasiunile am primitŭ mandatŭ pentru acésta.

Preşedintele: La interogatoriu ai declaratŭ, că însu-ţĭ ai distribuitŭ esemplare din Memorandŭ.

N. Romanŭ: Tóte distribuirile le-am făcutŭ la mandatulŭ lui E. Brote, care m'a îndrumatŭ, sĕ dau din birou esemplare orĭ cui va cere.

Preşedintele: Intêmplându-se tipărirea celorŭ dintêiu 5000 esemplare în Maiŭ, nu sci anume, în care ḑi a acelei lunĭ s'a efectuitŭ?

N. Romanŭ: Nu-mĭ aducŭ aminte.

Preşedintele: In luna lui Maiu tipografia încă nu era proprietatea lui Brote. Dela cine deră ai primitŭ mandatulŭ de tipărire în Maiu?

N. Romanŭ: Institutulŭ Tipograficŭ s'a desfinţatŭ deja în Februrie şi de atuncĭ începêndŭ tóte afacerile le-a condusŭ Brote, până institutulŭ a trecutŭ în proprietatea lui definitivă. Dela E. Brote, prin urmare, am primitŭ tóte mandatele, căcĭ elŭ dispunea.

Preşedintele: 'Ţĭ aducĭ aminte, că în 15 Maiu s'a întêmplată tipărirea a 5000 esemplare?

N. Romanŭ: Nu sciu anume datulŭ ḑilei.

Preşedintele: Cine ţi-a predatŭ manuscrisulŭ românŭ alŭ Memorandului?

N. Romanŭ: Brote.

Preşedintele: A fostŭ manuscrisulŭ subscrisŭ de cineva?

N. Romanŭ: N'am observatŭ nicĭ o subscriere.

Preşedintele: In 20 Maiu au eşitŭ de sub tiparŭ câte 500 esemplare în limba germană şi maghiară. Ce sci despre acésta?

N. Romanŭ: In Institutulŭ Tipograficŭ nu s'au tipăritŭ Memorande cu textŭ maghiarŭ, ci numai române şi germane.

Preşedintele: Textulŭ germanŭ l'ai primitŭ ca manuscrisŭ?

N. Romanŭ: Da, l'am primitŭ dela Eugenŭ Brote în limba germană.

Preşedintele: Ce sci despre esemplarele tipărite în lunie cu textŭ românŭ la însărcinarea Comitetului?

N. Romanŭ: Eu amŭ primitŭ tóte manuscrisele dela şefulŭ meu Brote, şi nu potŭ sĕ sciu, că pe alŭ cui contŭ s'au tipăritŭ ele.

Preşedintele: In 5 Iulie s'au tipăritŭ 500 esemplare în limba francesă şi 500 esemplare în limba ita-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

liană. Ce scii despre tipărirea acésta?

N. Romanŭ: Sciu totŭ atâtŭ, ca și despre celelalte.

Președintele: Ai cetitŭ textulŭ românŭ alŭ Memorandului?

N. Romanŭ: Da, când a apărutŭ în „Tribuna". Manuscrisulŭ nu l'am cetitŭ.

Președintele: Când s'au trimisŭ esemplarele române și maghiare mai întâiu procuraturei?

N. Romanŭ: Nu sciu, dér se póte constata din cărțile postale.

Președintele: Cam câte esemplare ai trimisŭ, în timpulŭ câtŭ ai petrecutŭ la Institutulŭ Tipograficŭ în ținuturĭ și în Sibiu?

N. Romanŭ: Asta e peste putință sĕ v'o potŭ spune.

Urméză ascultarea lui *George Popŭ de Băsescĭ*.

Președintele: Ai luatŭ parte la ședința din 25 și 26 Martie 1892 a Comitetului?

G. Popŭ de Băsescĭ: Am fostŭ.

Președintele: După actele de investigațiăațĭ ocupatŭ presidiulŭ?

G. Popŭ: Adevĕratŭ!

Presedintele: Sunțeți acusațĭ, că v'ațĭ învoitŭ la tipărirea și rĕspândirea Memorandului.

G. Popŭ: Nu m'am pututŭ în voi, pentru-că concluse nu s'au adusŭ în acea ședință.

Președintele: La ascultare ațĭ disŭ, că v'ațĭ învoitŭ.

G. Popŭ: M'am învoitŭ numai la esecutarea concluselorŭ Conferențelorŭ din 1887, 1890 și 1892. Ședința din 25—26 Martie 1892 a avutŭ sĕ revadă unŭ textŭ alŭ Memorandului, votatŭ de Conferență. Scopulŭ principalŭ a fostŭ, ca Memorandulŭ sĕ ajungă la înaltulŭ tronŭ, ér nu sĕ se distribue.

Președintele: După protocolŭ, în ședința aceea s'a hotărîtŭ textulŭ și rĕspândirea, decĭ în ședința aceea s'a hotărîtŭ textulŭ Memorandului.

Popŭ de Băsescĭ: Cunoscŭ numai unŭ textŭ, acela destinatŭ pentru Tronŭ. Credŭ, că textele suntŭ identice.

Președintele: Cine a așternutŭ conceptulŭ Memorandului, ce era sĕ se desbată?

Popŭ de Băsescĭ: D-lŭ adv. Coroianu, care a fostŭ insĕrcinatŭ de Conferență cu referada Memorandului. Nu cunósce unŭ Memorandŭ, care négă puterea obligătóre a legei despre uniune și nicĭ n'a intenționatŭ acésta.

Președintele: Partea incriminată din Memorandŭ fost'a obiectŭ de desbatere în ședința Comitetului?

Popŭ: După cum imĭ aducŭ aminte, s'au făcutŭ numai modificărĭ stilare, ér nu esențiale.

Președintele: Coroianŭ a disŭ ierĭ, că în ședința aceea a fostŭ sĕ se stérgă pasagii vătĕmătóre, decĭ și pasagiile incriminate au trebuitŭ sĕ vină la desbatere.

Popŭ: constată, că textulŭ datŭ de Coroianu nu cuprinde pasagii punibile.

Președintele: Luatu-s'a procesŭ verbalŭ despre ședință?

Popŭ: Asta amŭ dispus'o secretarilorŭ.

Președintele: Vĕdut'ai acestŭ procesŭ verbalŭ, l'ațĭ avutŭ la mână?

Popŭ: Nu, deórece ședința a ținutŭ până la 5 óre, când a trebuitŭ sĕ plecŭ.

Președintele: Protocolulŭ a trebuitŭ sĕ se trimită spre revidare și acusatului?

Popŭ: Lucrurile de cancelariă erau concredute lui Brote și elŭ a condusŭ cancelaria, locuindŭ în Sibiiu.

Președintele: Fiind-că misiunea acestei ședințe a fostŭ statorirea textului Memorandului, ca președintele ședinței erai datorŭ sĕ te convingĭ, că făcutu-s'au corecturile stilare.

Popŭ: Am avutŭ deplină încredere în referentulŭ Coroianu și în Brote, și i-am lăsatŭ pe ei sĕ facă corecturile.

Președintele: Ca președinte, cui ațĭ înmanuatŭ manuscrisulŭ coresŭ spre publicare?

Popŭ: A rĕmasŭ ca manuscriptŭ în cancelaria lui Brote, și elŭ a fostŭ însărcinatŭ cu conducerea lucrărei.

Președintele: Adecă d-lŭ Brote a fostŭ însărcinatŭ din partea Comitetului.

Popŭ: In câtŭ privesce așternerea la tronŭ a Memorandului da, în alte privințe nu!

Președintele: Adecă Brote a făcutŭ totŭ din puterea lui.

Popŭ: Da!

Președintele: Atuncĭ ce lipsă mai era de Comitetŭ? Nu v'ațĭ pusŭ în înțelegere cu Brote?

Popŭ: Nu, eu cu Brote m'am întêlnitŭ în Viena.

Președintele: Cine a fostŭ de față la acea ședință?

Popŭ: De toțĭ nu mĭ aducŭ aminte, sciu însĕ, că au fostŭ de față membrii din Sibiiu ai comitetului, apoi Lucaciu și Coroianu.

Președintele: Câte esemplare ți-s'au trimisŭ?

Popŭ: Nu sciu; eu n'am distribuitŭ nimĕnui; mi-au dusŭ însĕ dela casă alte persóne din cancelaria mea.

Președintele: Când ațĭ iscălitŭ esemplarele Memorandului, despre carĭ Rațiu a disŭ, că vi-s'au datŭ în Viena?

Popŭ: Toțĭ le-amŭ subscrisŭ deodată în Viena. Memorandulŭ a fostŭ făcutŭ în trei limbĭ: română, maghiară și germană.

Președintele: Broșurile s'au tipăritŭ pe basa esemplarului din Viena?

Popŭ: Memorandulŭ deja începuse a-se publica, când amŭ venitŭ din Viena, din care causă Brote a și fostŭ trasŭ la rĕspundere. N'am avutŭ ocasiune, sĕ mĕ convingŭ, décă textele suntŭ identice.

Procurorulŭ: Ședința din 25—26 avut'a ca obiectŭ de desbatere și alt-ceva, afară de Memorandŭ?

Popŭ: Da, pregătirile pentru înaintarea Memorandului la înaltulŭ tronŭ.

Procurorulŭ: Carĭ au fostŭ acele pregătirĭ?

Popŭ: Fixarea dilei așternerei Memorialului și invitarea conaționalilorŭ noștri de-a merge la Viena. De alt-ceva nu 'mĭ aducŭ aminte sĕ se fi tractatŭ în acea ședință.

Procurorulŭ: Ce a fostŭ dér obiectulŭ desbaterilorŭ?

Popŭ: Textulŭ Memorandului și corecturĭ stilare.

Procurorulŭ: S'a făcutŭ acésta în fața tuturorŭ membrilorŭ?

Popŭ: Da acelora, carĭ am fostŭ de față.

Procurorulŭ: Când s'a deschisŭ ședința, luatu-s'a notă despre cei de față?

Popŭ: Negreșitŭ, dér nu potŭ da rĕspunsŭ precisŭ la întrebarea, décă toțĭ și neîntreruptŭ au fostŭ de față la stabilirea textului. Cu scirea mea oficiósă, au fostŭ de față membrii din Sibiiu ai comitetului, carĭ ca bărbațĭ de caracterŭ, vorŭ și recunósce acésta. In privința dispositiunei publicărei, nu s'a făcutŭ nimicŭ, nicĭ înainte de așternere, nicĭ după așternere.

Procurorulŭ: Dice, că aserțiunile acestea se contradicŭ cu cele ale protocolului de investigare.

Se citesce apoi o declarațiă, ce 'i s'a datŭ lui Brote, în care se dice, că comitetulŭ l'a însărcinatŭ cu publicarea și rĕspândirea Memorandului.

Popŭ de Băsescĭ: Nu sciu nimicŭ de acéstă declarațiune, dér credŭ, că ea se referesce la hotărîrile Conferenței.

Procurorulŭ: Modificările stilare, hotărîte de comitetŭ, cine le-a însemnatŭ în procesulŭ verbalŭ?

Popŭ: Referentulŭ Coroianŭ.

Procurorulŭ. După acésta Coroianu câtŭ timpŭ a mai rĕmasŭ în sinulŭ ședinței?

Popŭ: Nu-și aduce aminte de așa lucrurĭ de puțină importanță.

Procurorulŭ: Luat'a parte Coroianu și la desbaterea altorŭ obiecte?

Popŭ: In 26 Martie 1892 s'a făcutŭ modificarea stilară a Memorandului, care a fostŭ ultimulŭ obiectŭ alŭ ședinței.

Procurorulŭ: Conclusulŭ Conferenței din 1892, care dice, că sĕ se ridige unŭ Memorandŭ, stă în contradicere cu aserțiunile acusatului.

Popŭ: Cetesce din procesulŭ verbalŭ alŭ Conferenței din 1890 și alŭ Conferenței din 1892, care conferență numai s'a provocatŭ la decisiunea Conferenței din 1890, în care s'a făcutŭ unŭ Memorandŭ

Procurorulŭ: Dice, că décă în 1890 s'a votatŭ unŭ Memorandŭ, atuncĭ ce lipsă era, ca Conferența din 1892 sĕ aducă o nouă decisiune? Urméză déră, că Conferența din 1892 a hotărîtŭ unŭ altŭ Memorandŭ, fiindcă celŭ dintêiu prea era voluminosŭ.

Se citesce procesulŭ verbalŭ alŭ Conferenței din 1893.

Procurorulŭ: Acusații au fasionatŭ, că Memorandulŭ s'a făcutŭ în ședința dela 25—26 Martie 1892, la care ședință a luatŭ parte și acusatulŭ.

Popŭ: Am rĕspunsŭ la tóte întrebările după cea mai bună a mea consciință. Alte rĕspunsurĭ nu potŭ sĕ dau. Ce atinge fasiunile celorlalțĭ acusațĭ, ei suntŭ chiămațĭ a da deslușirĭ în privința acésta.

Procurorulŭ: Adevĕratŭ e, că Coroianu s'a depărtatŭ din ședință îndată?

Popŭ: îmĭ aducŭ aminte, că îndată după referadă s'a depărtatŭ.

Se ascultă a doua-óră *Dr. I. Rațiu* cu privire la declarațiunea dată lui Brote.

Dr. **I. Rațiu**: N'am cunoscutŭ împrejurările, în carĭ s'a datŭ declarația, căcĭ n'am fostŭ de față la ședința Comitetului. Tóte le-am făcutŭ în urma informațiilorŭ lui Brote. 'Mĭ susținŭ déră declarațiile de mai 'nainte.

Ședința se suspinde pe 20 minute și punctŭ la 1 óră se redeschide. Juratulŭ Nagy Mor lipsindŭ, deschiderea se amână cu 5 min. La redeschidere se ridică:

Juratulŭ B. **Feilitsch**: Intrébă, că 1) în ședința dela 25—26 Maiu s'a stabilitŭ textulŭ în trei limbĭ a Memorandului?

Popŭ: Nu, decâtŭ în limba romană.

Jur. **Feilitsch**: 2) Décă nu, atuncĭ cine a făcutŭ traducerea, séu cine a fostŭ încredințatŭ cu aceea?

Popŭ: vice-președintele Brote.

Jur **Feilitsch**: 3) Pe Brote cine l'a încredințatŭ?

Popŭ: Nu sciu.

Președintele: Fiindcă Brote nu scie bine unguresce, atuncĭ cine a tradusŭ textulŭ maghiarŭ?

Popŭ: Brote l'a datŭ spre traducere unui juristŭ absolutŭ.

Președintele: De unde sciți acésta?

Popŭ: Dela însu-și Brote, care mi-a spus'o în Viena.

Jur. **Nagy Mor**: Intrébă de rĕspândirea și publicarea Memorandului.

Popŭ: Dice, că a datŭ odată rĕspunsulŭ la acésta.

Jur. conte **Teleki László**: Intrébă, că pe ale cui spese s'a făcutŭ tipărirea și rĕspândirea Memorandului?

Popŭ: E sciutŭ, că partidele politice jertfescŭ pentru scopurile lorŭ; spesele le-a purtatŭ partidulŭ politicŭ românŭ, poporulŭ românŭ.

Jur. **Teleki**: Cine a asemnatŭ și controlatŭ spesele?

Popŭ: Asta nu se ține de obiectŭ, căcĭ e o afacere internă a partidei.

Judele **Issekutz**: Dice, că tocmai din potrivă, se ține de obiectŭ. Cere, ca acusatulŭ sĕ declare, décă vré sĕ rĕspundă la întrebarea cu privire la spese, orĭ nu, ca sĕ scie juracii și tribunalulŭ a și trage consecințele.

Popŭ: Locuesce departe și n'are cunoscință nemijlocită despre lucru, dér crede, că acestea le efectuesce președintele partidului.

Jur. **Gajzago**: Efectuându-se Memorandulŭ în ședința dela 25—26 Martie, la care a fostŭ de față, este întrebatŭ acusatulŭ, décă s'a învoitŭ orĭ nu cu acela și décă ia orĭ nu rĕspunderea?

Popŭ: Primescŭ tótă rĕspunderea.

Jur. **Gajzago**: După-ce ațĭ dojenitŭ pe Brote, pentru-că a călcatŭ dispositiunile Comitetului, luat'ațĭ mĕsurĭ, ca sĕ nu se mai scótă broșurĭ?

Popŭ: Când eramŭ în Viena, se publicase numai în „Tribuna" și „Gazeta Transilvaniei", pentru care lucru 'i s'au făcutŭ lui Brote imputărĭ aspre. Neavêndŭ însĕ cunoscință, că au apărutŭ și broșurĭ, n'a pututŭ sĕ facă nimicŭ mai departe.

Președintele: Dér alte dispositiunĭ în sensulŭ acesta n'ațĭ luatŭ?

Popŭ: N'am făcutŭ nimicŭ, căcĭ nu sta în puterea mea sĕ facŭ.

Urméză ascultarea acusatului *Dr. V. Lucaciu*.

Președintele: Fost'ațĭ de față la ședința din 25—26 Martie?

Lucaciu: Am fostŭ.

Președintele: In fasiune diceți, că nu ațĭ fostŭ.

Lucaciu: N'am disŭ asta nicĭodată.

Se cetesce fasiunea.

Lucaciu: Constată, că în causa Memorandului n'a făcutŭ nicĭ o fasiune juridică, și fasiunea alăturată la acte e numai o conversațiune. Elŭ și Comitetulŭ n'au făcutŭ unŭ Memorandŭ, care sĕ lovéscă în codicele penalŭ, cum s'a disŭ în recercarea, ce 'i s'a pusŭ înainte, ca sĕ rĕspundă. Naturalŭ, că la o astfelŭ de întrebare nu putea sĕ rĕspundă altfelŭ. In sensŭ juridicŭ déră n'a datŭ nicĭ o fasiune.

Președintele: Luândŭ parte la ședința din 25—26 Martie, eștĭ întrebatŭ, décă ai conlucratŭ la esecutarea concluselorŭ Conferenței?

Lucaciu: Am luatŭ parte, dér declarŭ, că acolo nu s'a luatŭ nicĭ o hotărîre cu privire la tipărirea și rĕspândirea Memorandului.

Președintele: Format'a ca obiect de desbatere alŭ ședinței textulŭ Memorandului?

Lucaciu: S'a vorbitŭ de așternere. Textulŭ era făcutŭ din 1890. S'au făcutŭ déră numai modificărĭ. Decĭ nu s'a statoritŭ unŭ textŭ nou, ci s'a adoptatŭ unŭ textŭ deja cunoscutŭ, care s'a datŭ vice-președintelui.

Președintele: S'au făcutŭ modificărĭ esențiale?

Lucaciu: Nu.

Președintele: D-lŭ Coroianu a disŭ dimpotrivă, că textulŭ datŭ de d-sa fiindŭ voluminosŭ, s'au lăsatŭ unele părțĭ.

Lucaciu: Nu, ci s'au lăsatŭ afară numai date, er nu s'au făcutŭ modificărĭ în esența lucrului.

Președintele: De sigurŭ, vĕ adu-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

cetĭ aminte, décă s'au făcutŭ modificărĭ la părţile incriminate, orĭ nu?

Lucaciu: Părţile incriminate nu le ţinŭ nicĭ acum de obiectŭ de acusă, decĭ n'am modificatŭ nimicŭ în ele. S'au luatŭ disposiţiunĭ, ca textulŭ definitivŭ sĕ fiă purisatŭ şi tradusŭ şi în celelalte 2 limbĭ, ca sĕ mérgă cu elŭ la Viena. Cu acésta a fostŭ însărcinatŭ Brote. In Viena l'am subscrisŭ, dér nu l'am mai cetitŭ. Pentru textulŭ românescŭ potŭ sĕ iau rĕspunderea, pentru celelalte însĕ nu, căcĭ nu le-am colaţionatŭ, fiindŭ acésta cestiă de traducere.

Preşedintele: Avețĭ cunoscinţă, cu cine a făcutŭ Brote traducerea?

Lucaciu: N'am cunoscinţă, dér din audite sciu, că textulŭ maghiarŭ l'ar fi făcutŭ prin unŭ juristŭ absolutŭ.

Preşedintele: Cine a datŭ lui Brote însărcinarea sĕ facă traducerea texteloru?

Lucaciu: Hotărîrile verbale le-au comunicatŭ lui Brote ceilalţĭ membri ai comitetului din Sibiiu, căcĭ Brote n'a fostŭ la şedinţă din causa morţii nevestei sale; elŭ însĕ a esecutatŭ hotărîrile verbale.

Preşedintele: Ca primŭ secretarŭ alŭ Comitetului, ce însărcinare aţĭ avutŭ, după ce aţĭ venitŭ dela Viena, cu privire la publicare şi rĕspândire?

Lucaciu: Memorandulŭ a fostŭ publicatŭ şi în foi streine. Decĭ noi, considerândŭ faptulŭ ca sĕvêrşitŭ, declarŭ, că nu ne amŭ mai ocupatŭ cu cestia rĕspândirei şi publicărei.

Şedinţa se închide la órele 2.

Situaţiunea politică-bisericéscă.

Svîrcolirile guvernului, de-a duce cu orĭ-ce preţŭ la învingere politica reformelorŭ sale bisericescĭ, a provocatŭ o nouă iritaţiune a spiritelorŭ, care după cum constată unele foi unguréscĭ, este astădĭ mai mare ca tot-déuna.

Se crede, că în faţa firmei hotărîrĭ a guvernului, de-a mişca tóte petrile pentru realisarea scopului sĕu, oposiţia va renunţa la luptă. Acésta însĕ nu este adevĕratŭ. Foile oposiţionale asigură, că astădĭ, mai multŭ ca înainte oposiţia e hotărîtă de-a lupta în contra reformelorŭ, deóre-ce prin victoria dobêndită la prima votare în camera magnaţilorŭ, se simte încuragiată şi are şanse de isbêndă.

Nu este adevĕratŭ, dicŭ foile clericale, că Wekerle în audienţa sa la monarchulŭ ar fi isbutitŭ sĕ-şĭ asigure protecţia corónei faţă de oposiţiă. Acésta o confirmă de-altmintrelea şi foile kossuthiste unguresci, carĭ pe Wekerle îlŭ laudă, nu pentru-că a mersŭ la Viena, ci pentru-că *„cu deplină hotărîre a ridicatŭ mănuşa, ce i-a aruncat'o Camera magnaţilorŭ; Curtea vieneză* şi tóte celelalte puterĭ duşmane“, cum se esprimă „Egyetértés“.

Dér orĭ câtŭ de mare ar fi hotărîrea d-lui Wekerle, faptŭ este, că în sînulŭ partidei sale domnescŭ marĭ nedumerirĭ. Invingerea nu este nicĭ câtŭ mai puţinŭ garantată pentru guvernŭ, ceea ce fórte bine o dovedesce şi împrejurarea, că proiectulŭ privitorŭ la întroducerea matriculelorŭ de statŭ, asupra căruia avea sĕ se încépă desbaterea încă în şedinţa de erĭ a dietei, *a fostŭ revocatŭ din partea guvernului*, care a hotărîtŭ, sĕ nu se pună la desbatere acestŭ proiectŭ până nu se va resolva mai întâi cestiunea căsĕtoriei civile.

Din acésta, cum şi din alte multe împrejurărĭ se vede, că în sînulŭ partidei „liberale“ domnesce o nedumerire şi confusiă mai mare, póte ca totŭ-déuna. Nu se scie ce vorŭ face nicĭ acei deputaţĭ, carĭ din causa proiectului căsĕtoriei civile eşiseră din partida liberală, ér după ce proiectulŭ a fostŭ rĕspinsŭ de Camera magnaţilorŭ, au reintratŭ érăşĭ. Posiţia acestorŭ deputaţĭ, în numĕrŭ de trei, este în presentŭ fórte comică. Vrêndŭ sĕ fiă consecenţi, ei vorŭ trebui acum sĕ ésĕ érăşĭ din partidŭ.

Wekerle şi căsĕtoria civilă.

Din telegrama de erĭ, ne suntŭ cunoscute în parte declaraţiunile, ce le-a făcutŭ ministrulŭ-preşedinte Wekerle în conferenţa de alaltă-séră a clubului „liberalŭ“. Lăsămŭ sĕ urmeze aci mai pe largŭ declaraţiunile ministrului-presidentŭ:

Onorată Conferenţă! Prin împrejurarea, ca Camera magnaţilorŭ n'a primitŭ proiectulŭ de lege privitorŭ la dreptulŭ matrimonialŭ, amŭ ajunsŭ din nou în posiţia de-a fi nevoiţĭ sĕ ne ocupămŭ cu acestŭ proiectŭ.

Suntemŭ informaţĭ, că după părerea unora n'ar fi consultŭ, ca în actuala stare de agitaţiune a opiniunei publice, dieta, imediatŭ după ce s'a adusŭ hotărîrea din partea camerei magnaţilorŭ, sĕ se ocupe din nou cu acestŭ proiectŭ. Eu însĕ m'aşĭ declara cu hotărîre în contra acestei părerĭ, deórece eu credŭ, că cele maĭ estinse cercurĭ ale opiniunei publice din Ungaria au luatŭ o posiţiă multŭ mai hotărîtă pe lângă acestŭ proiectŭ, decâtŭ sĕ pótă fi ertatŭ a-lŭ pune la o parte. Şi eu credŭ, că primirea acestui proiectŭ şi ridicarea lui la valóre de lege este singurulŭ mijlocŭ constituţionalŭ, menitŭ de-a linişti pentru durată opiniunea publică. (Sgomotóse aprobărĭ.)

Din asta causă eu nu mĕ potŭ uni nicĭ cu părerea, ca proiectulŭ sĕ fiă predatŭ comisiunei, deórece elŭ a fostŭ discutatŭ în de-ajunsŭ şi a fostŭ temeinicŭ pregătitŭ atâtŭ în părţile, câtŭ şi întregulŭ sĕu. Intenţiunea mea este sĕ vĕ propunŭ, ca fără orĭ-ce altă pregătire, *proiectulŭ sĕ se pună la ordinea dilei în şedinţa de Joi.* (Sgomotóse aprobărĭ.)

Pentru aplanarea divergenţelorŭ dintre cele douĕ camere, eu încă numai unŭ mijlocŭ cunoscŭ, — şi acesta este: susţinerea neschimbată a proiectului. De aceea noi, eu şi soţii mei, după ce cu sânge rece şi în modŭ maturŭ amŭ studia[illegible] amŭ ajunsŭ la resultatulŭ, ce[illegible] mandămŭ *susţinerea neschimb*[illegible] sĕ vĕ reco[illegible] *lui, primitŭ din partea diet*[illegible] *a proiectu*[illegible] aprobărĭ prelungite.) (Aplause şi

Noi însĕ, carĭ am[illegible] principii pe terenulŭ [illegible] introdusŭ aceste avemŭ nu numai dato[illegible] politicei [illegible]ractice, constanţĭ pe lângă ac[illegible]rinţa de-a rĕmâné recomanda din nou pr[illegible]este principii şi de-a dér noi, ca membri [illegible]oiectulŭ spre primire, tot-odată datorĭ sĕ [illegible]ai guvernului, suntemŭ lipsă pentru ducer[illegible]căutămŭ şi *garanţiile* de tului, deórece nu[illegible]ea în deplinire a proiec- hotărîre adusă [illegible] putemŭ permite, că o mare din partea[illegible], cu o majoritate aşa de hotărtă a guve[illegible] dietei, o dorinţă atâtŭ de atâtŭ de cardi[illegible]rnului, unulŭ dintre punctele sĕ degenereze[illegible]nale ale programului nostru, sterpe. [illegible] la gradulŭ unorŭ încercărĭ

Şi décă la[illegible] pre ce nu mĕ î[illegible] recomandarea nóstră, desnou acestŭ pro[illegible]ndoescŭ, dieta va primi din în faţa datorinţe[illegible]iectŭ, atuncĭ ne vomŭ afla acele modalităţĭ [illegible] constituţionale, de-a căuta la acele mijlóce co[illegible]şi garanţii, de-a recurge pentru acestea ap[illegible]nstituţionale — căştigândŭ rónei, încă înainte [illegible]obarea prealabilă a Cocestiunei o nouă ho[illegible]de-a se aduce asupra naţilorŭ, — carĭ sunt[illegible]tărîre în camera magnarea divergenţelorŭ [illegible] potrivite pentru aplamere şi pentru ducere[illegible]dintre cele douĕ caiectului. [illegible] la isbêndă a pro-

Bine-voiţĭ, vĕ rogŭ [illegible] dietă propunerea, ce o v[illegible] a sprijini şi în vinţa acésta. (Sgomotóse [illegible]mŭ face în priaplause.) [illegible] „éljen“-urĭ şi

Propunerile aces[illegible] unanimŭ primite din [illegible]tea au fostŭ lui „liberalŭ“. Membrii [illegible]Eartea clubufi doritŭ, ca ministru-pr[illegible] clubului ar se declare şi în privinţa [illegible]reşedinte sĕ prin carĭ crede elŭ a-şi [illegible]mijlócelorŭ, majoritate în camera m[illegible]nor asigura o însĕ ministrulŭ în privi[illegible] Cagnaţilorŭ, *nu s'a declaratŭ.* Este însĕ [illegible]rţa acésta [illegible] generală [illegible]

credinţa, că ministrulŭ-preşedinte va mijloci dela monarchŭ numirea unorŭ noi membri în camera magnaţilorŭ, cu ajutorulŭ cărora sĕ-şĭ pótă înciripa o majoritate. Numĕrulŭ acestora însĕ, după cum asigură unele foi, n'are sĕ fiă mai mare, ca *trei*. Prin urmare pe calea acésta încă nu ar fi asigurată majoritatea. Se va vedé, ce va fi, de ocamdată spiritele suntŭ érăşĭ încordate şi nu se póte prevedé, cine va eşi învingĕtorŭ din acéstă nouă luptă.

Dela Curtea cu juraţĭ.

(Telegramă part. a „Gaz. Trans“.)

CLUŞIU, 17 Maiu. Astădĭ s'a continuatŭ interogatoriulŭ cu *Lucaciu*.

Scopulŭ procurorului este de a dovedi, că Comitetulŭ a luatŭ hotărîrea publicărei şi rĕspândirei Memorandului, *înainte de a fi cunoscutŭ resultatulŭ dela Tronu.* Acusaţii însĕ insistă de-a arăta, că *n'au luatŭ acéstă decisiune.* Ei potŭ fi rĕsponsabilĭ numai pentru textulŭ subscrisŭ de ei, menitŭ a se aşterne la Tronŭ.

Corupţiune gigantică!

Sub acestŭ titlu, deputatulŭ *Holló* Lajos, care este tot-odată şi proprietarulŭ diarului *„Magyarország“*, publică în fruntea acestui diarŭ unŭ articulŭ de mare sensaţiă, menitŭ de a face mare lumină asupra esceptionaleloru stărĭ de corupţiune, ce se află astădĭ în Ungaria.

Étă descoperirile, ce le face Holló:

O mare firmă comercială, *care participă la mai multe întreprinderĭ de-ale statului*, a luatŭ asupră-şĭ angagiamentulŭ de-a *cumpĕra pressa pe séma guvernului.* Nu se scia până acum, pe ce cale şi din alŭ [illegible]cui îndemnŭ o face acésta numita [illegible] firmă, acuma însĕ deputatulŭ Holl[illegible]ó a ajunsŭ în posesiunea unui document[illegible]ŭ din care, cum dice elŭ, în modŭ aute[illegible]nticŭ şi deplinŭ lămuritŭ se vede, că la sp[illegible]atele susŭ disei firme stă [illegible]însu-şi guvernulŭ.

Scopulŭ era, ca organele celorŭ dóuĕ partide marĭ oposiţionale, adecă ale partidei „naţionale“ şi a celei „independente şi dela 48“, sĕ le cumpere pe séma guvernului, dér aşa, ca foile cumpĕrate sĕ figureze înaintea publicului *totŭ ca diare oposiţionale, în fondŭ însĕ sĕ servéscă scopurile guvernului.*

Firmei 'i s'a datŭ împuternicirea, ca sub nume falsŭ sĕ cumpere douĕ organe ale partidei „naţionale“, anume *„Pesti Naplo“* şi *„Budapester Tagblatt“*, şi unŭ organŭ alŭ partidei „independente şi dela 48“, anume *„Magyarország“*

Pe „Pesti Napló“ *a şi succesŭ a'lŭ cumpĕra* şi astădĭ acestŭ diarŭ este celŭ mai credinciosŭ servŭ alŭ guvernului. Au încercatŭ sĕ cumpere şi „Budapester Tagblatt“, dér *n'a succesŭ.* S'au dusŭ apoi la *„Magyarország“*, dér nicĭ cu proprietarulŭ acestuia n'au pututŭ întra la têrgŭ. Li-a succes însĕ sĕ cumpere diarul *„Szabad Szo“*, precum şi alte diare.

Preţulŭ de cumpĕrare alŭ diarului „Szabad Szó“ a fostŭ la începutŭ *95,000 fl.*, mai târdiu însĕ lucrurile s'au încurcatŭ şi în acestŭ têrgŭ, firma întreprindĕtóre, care şi ea îşĭ făcea daraverile prin mijlocirea unorŭ samsarĭ, a suferitŭ o perdere de *25,000 fl.*

Că suferit'a în adevĕrŭ numita firmă acéstă perdere, orĭ n'a suferitŭ, asta e altă întrebare. Destulŭ, că ea *a cerutŭ dela guvernŭ* **despăgubire de 25 000 fl.** Deputatulŭ Hollo nu se îndoesce, că acéstă „despăgubire“ este numai *o mică recompensă* pentru serviciile făcute. Recompensa cea mai mare o are însĕ numita firmă dela statŭ, pe socotéla căruia îşĭ face ea daraverile.

In faţa acestorŭ teribile constatărĭ, are mare dreptate deputatulŭ ungurŭ, când dice:

„Nu mai avemŭ încredere în curăţenia „luptelorŭ politice! Convingere, consciinţă, po „siţiă de partidŭ, opiniune publică: tóte, tote „suntŭ obiectulŭ cumpărărei şi vêndărei. Cine „în acéstă ţéră are banĭ şi lipsă de cons„ciinţă, a acelnia este puterea, vada şi „popularitatea“.

SCIRILE DILEI.

— 5 (17) Maiu.

Meetingulŭ Românilorŭ uniţĭ, convocatŭ pe 21 Maiu la Alba-Iulia în causa proiectului căsĕtoriei civile obligatóre, în urma schimbărilorŭ din urmă prin carĭ a trecutŭ acestŭ proiectŭ, s'a *amânatŭ*.

—x—

Proiectulŭ de lege referitorŭ la matriculele de statŭ va veni mai târdiu la ordinea dilei în camera deputaţilorŭ, şi adecă numai după ce se va pertracta asupra nunţiului camerei magnaţilorŭ.

—o—

Caracteristica „cavalerilorŭ“ dela Cluşiu. Din Cluşiu ni-se comunică următorulŭ faptŭ revoltătorŭ: In după-améda dilei de 3 (15) Maiu, patru dame române se aflau într'unŭ restaurantŭ de pe promenada Cluşiului. In apropierea lorŭ se aflau la o altă mésă patru tinerĭ maghiarĭ, carĭ audindŭ pe damele române vorbindŭ românesce, începură a-le insulta în terminĭ neruşinaţĭ rîdêndu-le în faţă şi dicêndŭ între altele: „Hogy a fene egye meg a sok büdös oláhot“; „nyözsögnek Kolozsvárt“; „itt sem hagynak békét“; „ocsmány, piszok népség“; „akasztofára velük“; „ezért a négyért is négy akasztófát kéne állitani“. — In aşa chipŭ *numai ungurescе* se póte vorbi. In limba românéscă este imposibilŭ a traduce asemenĭ vorbe murdare, de carĭ şi celŭ din urmă Ţiganŭ trebue sĕ se ruşineze. Aşa se caracteriséză pe sine tinerii „cavalerĭ“ maghiarĭ din capitala Kulturegylet-ului ardelenescŭ!

—o—

O scire sensaţională. Se ţine de sigură logodna archiducesei Maria Cristina, fiica archiducelui Frideric, cu prinţulŭ Nicolau Eszterházy. Decĭ aci e vorba despre o legătură între familia casei domnitóre şi o familiă de magnatŭ ungurésca.

—o—

Logodnă. D-lŭ *Dr. Aurelŭ Cosma* din Timişóra face cunoscutŭ fidanţarea sa cu d-ra *Lucia Minodora Cosma*, fiica d-lui Partenie Cosma, directorulŭ „Albinei“ din Sibiiu. — Adresămŭ tinerei părechĭ şi stimab. familii sincerile nóstre felicitărĭ

—o—

Furtŭ misteriosŭ. In nóptea de 14 l. c. s'au furatŭ din cassa orăşenéscă de dare din Jaszberény 15.000 fl. E remarcabilŭ, că oficiulŭ de dare se află chiar în edificiulŭ — poliţiei, şi apoi că tâlharii n'au dusŭ cu ei şi bancnotele de unulŭ, ci numai cele mai marĭ de 1000, 100, 10 şi 5 florinĭ.

—o—

În memoria eroilorŭ muntenegrenĭ. Prinţulŭ Nechita şi prinţulŭ Petru Karagheorghevicĭ au plecatŭ la Nikisicĭ în Muntenegro, pentru a aşeda piatra fundamentală a unei marĭ bisericĭ în memoria eroilorŭ muntenegrenĭ morţĭ pentru patriă, dela fondarea principatului până la congresulŭ din Berlinŭ.

—o—

Din Teheran se anunţă, că Italia a întreruptŭ legăturile diplomatice cu Persia, deórece acésta a denegatŭ primirea unei sentinţe internaţionale, adusă într'o cestiune comercială. Italienii din Persia s'au pusŭ sub scutulŭ consulatului germanŭ.

—o—

Protestulŭ a trei puterĭ. Deşi diarele bizantine şi firulŭ telegraficŭ tacŭ asupra iradei, dată de Sultanŭ pentru numirea a doi episcopĭ bulgarĭ în Macedonia, totuşĭ se asigură, că representanţii Rusiei, Greciei şi Serbiei, prin ordinulŭ guvernelorŭ lorŭ s'au dusŭ la ministrulŭ de externe alŭ Turciei şi au protestatŭ în modŭ fórte energicŭ contra acestei irade. Până acum nu se scie nimicŭ despre rĕspunsulŭ ministrului de externe din Constantinopolŭ. Se speră însĕ, că acestŭ demersŭ îşĭ va face efectulŭ şi cu tótă religiositatea, ce se cuvine disei irade, ea va fi retrasă.

—o—

Liferare de ghete. Ministrulŭ de honvedĭ a încunosciinţată camerele de comerciŭ, că honvedimea maghiară va avé lipsă în anulŭ acesta de 11.410 părechĭ boconcĭ şi 8590 părechĭ de ghete uşóre. Preţulŭ unei părechĭ de boconcĭ 4 fl. 92 cr. ér de ghete uşóre 4 fl. 16 cr. Terminulŭ de liferare: finea lui Decembre 1894. Plata urméză cu începutulŭ lui Ianuarie 1895. Indrumărĭ mai de aprópe se dau în biroulŭ camerei de comerciu din Braşovŭ.

—o—

Pentru orăşenĭ, funcţionarĭ, etc. carĭ au ocupaţiunĭ sedentare suntŭ prafurile Seidlitz ale lui Moll celŭ mai bunŭ remediu prin efectulŭ lorŭ la regularea mistuirei. O cutie 1 fl. se póte căpăta ḑilnicŭ prin poşte de cătră farmacistulŭ A. Moll liferantulŭ curţii din Viena. Tuchlauben 9. In farmaciile din provinciă sĕ se cerĕ preparatul lui Moll provĕḑutŭ cu marcă şi subscriere.

Literatură.

Din cunoscuta revistă ilustrată „Vatra", ce apare în Bucurescĭ (Librăria şcólelorŭ C. Sfetea) de 2 orĭ pe lună, a apărutŭ nr. 9 cu unŭ cuprinsŭ totŭ atâtŭ de bogatŭ şi alesŭ, ca şi cele de mai înainte. Cu dreptŭ cuvêntŭ acéstă revistă ocupă astăḑĭ locŭ între cele mai apreţiate şi mai bune reviste ale nóstre, care atâtŭ prin cuprinsulŭ, câtŭ şi prin esecuţiunea sa technică se presintă câtŭ se póte de bine. Abonamentulŭ pentru Austro-Ungaria 12 fl. la anŭ. Étă sumarulŭ n-rului 9, ce l'amŭ primit acum: S. „Luna Mai", Vas. D. Păunŭ, „La Rinŭ". Em. Grigorovița, „Negru-Vodă". S. Puşcariu, „Lumea de aḑĭ". E. Florescu, „Rĕspunsurĭ". St. Basarabeanu, „Amiculŭ meu Iordache. Ionŭ Slavicĭ, „Mara". T. Dărmăescu, „Cei doi lăutarĭ". P. Dulfu, „Cu florĭ". I. L. Caragiale, „Brósca minunată". L. Daușŭ, „De dorulŭ sórelui. S. Fl. Marianŭ, „Dealulŭ lui Ivanŭ". I. Laurenţiu, „Parola de onóre". E. Florescu, „Frémĕtulŭ pădurii". *** „Felŭ de felŭ". Ilustraţiunĭ: C. A. Rosetti, I. C. Brătianu, Avramŭ Iancu, Sunete melodióse, Cerşitórea dela Pouts des Arts, Vestală, Florĭ pentru cântece, Eduardŭ II înainte de subscrierea celei dintâiu sentinţe de mórte, Odaliscă.

Cursul la bursa din Viena.

Din 16 Mai 1894.

Renta ung. de aurŭ 4%	119.45
Renta de corône ungŭ. 4%	95.—
Impr. căil. fer. ung. în aurŭ 4½%	127.50
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	102.—
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	123.80
Bonurĭ rurale ungare	95.50
Bonurĭ rurale croate-slavone	—.—
Imprum. ung. cu premii	149 75
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Segedin.	142.75
Renta de hârtie austr.	98.45
Renta de argint austr.	98.30
Renta de aur austr.	120.45
Losurĭ din 1860	146.—
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	999.—
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	435.50
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	355.25
Napoleondorĭ	9.96½
Mărcĭ imp. ger.	61.30
London (lire sterlinge).	125.20
Rente de corône austr.	97.95

Cursulŭ pieţei Braşovŭ.

Din 17 Mai 1894.

Bancnote rom.	Cump. 9.88	Vênd.	9.90
Argint român.	Cump. 9.81	Vênd.	9 86
Napoleon-d'orĭ	Cump. 9.88	Vênd.	9 92
Galbenĭ	Cump. 5.85	Vênd.	5 90

Proprietarŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ **Gregoriu Maiorŭ.**

Nr. **5916**—1894.

PUBLICAŢIUNE.

In 1 Iunie a. c, înainte de prânzŭ la 10 óre **se vorŭ vinde** pe cale de licitaţiune verbală în fosta fabrica de hârtie a lui G. Türk următórele obiecte de fabrică:

1) Maşină de aburŭ cu o putere de 5—8 cai. dinpreună cu regulatorulŭ de espansiune;

1) Cazanulŭ de aburŭ de o lungime de 1.1 m. şi 6 5 m. dinpreună cu armatura;

3) Pumpa;

4) Turbina americană completă dinpreună cu accidenţele.

Se învită toţĭ amatorii de cumpĕrare, ca sĕ se presentere la licitaţiune şi se participe la licitaţiune, pe lângă depunerea unui vadiu de 5% din preţulŭ de strigare.

Condiţiunile se vorŭ publica înainte de licitaţiune.

Braşovŭ, 7 Mai 1894.

437,2—2 **Magistratulŭ orăşenescŭ.**

Dr. Sterie N. Ciurcu
VIENA, IX Pelikangasse Nr. 10.
Cabinetŭ de consultaţiune cu celebrităţile medicale şi cu specialiştii dela facultatea de medicină din Viena.
Consultaţiunĭ şi prin corespondenţă.

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în librăria Nicolae Ciurcu.

Curată reciprocitate. — Fără acţionarĭ.
Totŭ venitulŭ revine celorŭ asiguraţĭ.
Celŭ mai mare şi bogatŭ institutŭ de banĭ din lume.
Fondulŭ de asigurare **907 milióne** francĭ.
The Mutual societate de asigurare pe viaţă din New-York fundată 1843.
Asigură viaţa după modalităţile cele mai diferite şi mai favorabile.
Cu prospecte şi cu cele mai bune informaţiunĭ servesce:
Subdirecţiunea Ardelénă sĕu agentura principală locală
Braşovŭ, uliţa Neagră Nr. 45.
54—*

Prafurile-Seidlitz ale lui **Moll**
Veritabile numai, décă fiĕcare cutiă este provĕḑută cu marca de apĕrare a lui A. Moll şi cu subscrierea sa.
Prin efectulŭ de lecuire durabilă alŭ Prafurilorŭ-Seidlitz de A. Moll în contra greutăţilorŭ celorŭ mai cerbicóse la stomachŭ şi pântece, în contra cârceilorŭ şi acrelei la stomachŭ, constipaţiunei cronice, suferinţei de ficatŭ, congestiunei de sânge, haemorhoidelorŭ şi a celorŭ mai diferite bole femeescĭ a luatŭ acestŭ medicamentŭ de casă o rĕspândire, ce cresce mereu de mai multe decenii încŏce.—Preţulŭ unei cutiioriginale sigilate 1 fl. v. a.
Falsificaţiile se vorŭ urmări pe cale judecătorescă.

Franzbranntwein şi **sare** a lui **Moll.**
Veritabilŭ numai, décă fiecare sticlă este provĕḑută cu marca de scutire şi cu plumbulŭ lui **A. Moll.**
Franzbranntwein-ulŭ şi sarea este fórte bine cunoscută ca unŭ remediu poporalŭ cu deosebire prin trasŭ (frotatŭ) alină durerile de şoldină şi reumatismŭ şi a altorŭ urmărĭ de rĕcélă Preţulŭ unei sticle-originale plumbate 90 cr.

Apă de gură-Salicyl a lui Moll.
(Pe basa de natron Acid-salicilicŭ)
La întrebuinţarea ḑilnică, cu deosebire importantă pentru copii de orĭ-ce etate şi adulţĭ, asiguréză céstă apă de gură conservarea sănĕtósă şi mai departe a dinţilorŭ. Preţulŭ sticlei provĕḑute cu marca de apĕrare a lui A. Moll 60 cr.

Trimiterea principală prin
Farmacistulŭ A. MOLL,
c. şi r. furnisorŭ alŭ curţii imperiale Viena, Tuchlauben 9.
Comande din provinciă se efectuéză ḑilnicŭ prin rambursă postală.
La deposite sĕ se cérĕ anumitŭ *preparatele provĕḑute cu iscălitura şi marca de apĕrare a lui A. MOLL.*
Deposite în Braşovŭ: la d-niĭ farmaciştĭ Ferd. Jekelius, Victorŭ Roth, Fr Kellemen şi Ed. Kugler, engros la D. Eremia Nepoţii, J. L. & A. Hesshaimer, Teutsch & Tartler, Fritz Geisberger.
4 4—7.

Antreprise de pompe funebre
E. Tutsek.
Braşovŭ, Strada Porţii Nr. 4. Colţulŭ Târgulŭ boilorŭ.
Recomandă on. publicŭ la casurĭ de mórte, aşeḑămêntulŭ sĕŭ de înmormêntare bogatŭ asortatŭ în carĭ tóte obiectele, atâtŭ sortele mai de rêndŭ, câtŭ şi cele mai fine, se potŭ căpăta **cu preţurĭ ieftine.**
Comisiune şi **depou de sicriurĭ** de **metalŭ** ce se potŭ închide hermeticŭ, din prima fabrică din Viena.
Fabricarea propriă a tuturorŭ **sicriurilorŭ** de **lemnŭ,** de **metalŭ** şi de **lemnŭ de ştejarŭ.**
Depou de **cununi** pentru monumente şi **plantici** cu preţurile cele mai moderate.
Representanţă de monumente de **marmură**. carĕ **funebre proprii cu 2 şi cu 4 cai,** precum şi unŭ **carŭ funebru** vênétŭ pentru **copii,** precum şi cioclii.
Comande întregĭ se esecută **promptŭ şi ieftinŭ,** iau asupra-mi şi **transporturĭ de morţĭ în strĕinătate.**
In fine recomandŭ şi biroulŭ meu mijlocitorŭ procedândŭ cu cunoscuta'mi soliditate.
La casurĭ de mórte a se adresa la
E. Tutsek.
9—*

ABONAMENTE
LA
„GAZETA TRANSILVANIEI"

Preţulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ	3 fl. —
Pe şése lunĭ	6 fl. —
Pe unŭ anŭ	12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

Pe trei lunĭ	10 fr.
Pe şése lunĭ	20 fr.
Pe unŭ anŭ	40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anŭ	2 fl. —
Pe şése lunĭ	1 fl. —
Pe trei lunĭ	50 cr.

Pentru România şi străinătate:

Pe anŭ	8 francĭ.
Pe şése lunĭ	4 francĭ.
Pe trei lunĭ	2 francĭ.

Abonamentele se facŭ mai uşorŭ şi mai repede prin mandate poştale.

Domnii, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămuritŭ şi a arăta şi poşta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei."

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.

BCU Cluj / Central University Library Cluj